

Միջազգային ցուցահանդես

Սեպտեմբերի 2-4-ը «Երևան էքսպո» ցուցահանդեսային համալիրում ԲՀ ԱԻՆ-ի և «Երևանի մաթեմատիկական մեթոդների գործարանի» («Մեթոդային ինստիտուտ») համատեղ նախաձեռնությամբ անցկացվեց «Անվտանգության բարձր տեխնոլոգիաներ» Arm-Security առաջին միջազգային ցուցահանդեսը, որում տաղավար ուներ 4 երկրի (Հայաստան, Չինաստան, Իտալիա, Ռուսաստան) 64 կազմակերպություն: Խորագիրն էր «Անվտանգ Հայաստան»:

Շարունակությունը՝ էջ 5-6



N 32-33 (680-81) 8-14.09 2017



ՀՀ ԱՌՏԱՎԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
MINISTRY OF EMERGENCY SITUATIONS OF RA
МИНИСТЕРСТВО ПО ЧРЕЗВЫЧАЙНЫМ СИТУАЦИЯМ РА

ՀՀ ԱՌՏԱՎԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԸ

911

ԱՌՏԱՎԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԸ

Հայաստան

Սեպտեմբերի 7-ի ԲՀ կառավարության միտում վարչապետ Կարեն Կարապետյանը հայտարարել է «Հայաստանի զարգացման ռազմավարություն-2030» փաստաթղթի մշակման մեկնարկի մասին:

ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արդյունավետ քննարկումներ իրականացնելու համար հանրապետական գործադիր մարմիններին հանձնարարվել է ձևավորել ոլորտային, աշխատանքային խմբեր և քննարկումներ կազմակերպել:

Աշխատանքային խմբերի քարտուղարության գործառույթներն իրականացնելու է «Ռազմավարական նախաձեռնությունների կենտրոնը», իսկ խմբերում ընդգրկվելու են լավագույն մասնագետները:

Կարևոր

ՂԱԿԻԹ ՏՈՒՆՅԱՆ. «ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԶԱՎԱՏՈՒՄ Է ՄԵԳ»



էջ 3-4

ՆԱԻՐԻՏԻ ԳՐԵՏԵՑ-ՓՐԿԱՐԱՐՆԵՐԸ



էջ 8

ԳԱԳԻԿ ՍՈՒՐԵՆՅԱՆ. «ԱՄԵՆԱՄԵՑ ԱՐԺԵՐԸ ԶԱՅՐԵՆԻՔՆ Է»



էջ 12

ԱՆԿՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄ



էջ 14



Լուսանկարը՝ Վահրամ ԱՎՈՅՆԻ

Խնդրազրական ԱՆՑԱԾ ՕՐԵՐ

Հոշեջ-փրկարարների ճանապարհին սկսվեց 26 տարի առաջ: Այն դժվարին էր, լի անհանգիստ օրերով, նվաճումներով ու հերոսականությամբ: Անցած մեծ ճանապարհին հատկապես անհանգիստ էր վերջին ամիսը. անտառային երեք խոշոր հրդեհաշիջում Արտավանում, Խոսրովում, Բորժոմիում, որին գումարվեց նաև «Նաիրիտի» հրդեհը: Նման մասշտաբի արտակարգ դեպքեր, խոստովանենք, վաղուց չէին եղել: Տղերքը հաղթահարում են փորձությունը:

Հնչելու է մտովի՝ անփորձանք ծառայություն:

Ամեն օրն է նրանց համար դժվարին, ծանր: Այսօր նրանք ամենուր են և լուծում են անլուծելի: Օր չկա, որ նրանց գործերից չխոսվի: Զգտում են կատարելագործվել, լրացնել պակասը: Սովորելու, լավը լինելու տեղ դեռ շատ ունեն:

Ի՞նչ է պետք լավ փրկարար լինելու համար՝ լրատվամիջոցներից մեկի հարցին հատուկ մշակման օրվա փրկարարական աշխատանքների իրականացման կենտրոնի պետի տեղակալ, փ/ծ փոխգնդապետ Գևորգ Խաչատրյանը դիպուկ պատասխան էր տվել. «Նախ լինել լավ մարդ, այնուհետև՝ պատրաստական ու մարդասեր»: Ասել է, թե լինել փրկարար զինվոր, որոնք նաև իրենց կյանքն են նվիրաբերել

փրկարարական գործին: Հենց նրանց պատվին տոնական շքերթից հետո ի հիշատակ մարտական գործողությունների և ծառայողական պարտականությունները կատարելու ժամանակ զոհված փրկարարների նախարարության բաժնի տեղի ունեցավ խաչքար հուշարձանի օծման արարողությունը:

Սեպտեմբերի 4-ին նախարարությունում կազմակերպված հանդիսության ժամին փորձեցի կապվել Լուսի փրկարար հին ընկերոջս հետ, շնորհավորել նրան: Խոսափողի մեջ փողոցի խառն աղմուկ էր: Շնորհավորեցի՞նք միմյանց: Զգացի՞ մտահոգ է: Չհարցրի ոչինչ: Ինքն ասաց ծանր դեպքի եմ...

Ու այդպես՝ ամեն օր ու ժամ: Պատվով կատարած անփորձանք օրեր մեր երկրին:

Նրանց՝ փրկարար տղերքին: Խոնարհում ու հարգանք նրանց մեծ գործին:

Գագիկ ԵՂՅԱՆ

Հ.Գ. Թե ինչպես ընթացան փրկարարական գործի անցած օրերը, զարգացումը մեր երկրում՝ թերթի այս համարում կպատմեն սեպտեմբերի 4-ի օրն ու մշակմանը նվիրված հոդվածում, դժվարին պահին ժողովրդի կողքին կանգնած մարդասիրական կառույցի նոր և նախկին ղեկավարները:

Հենց նրանց գլխավորությամբ սկսվեց անվտանգության մշակույթի ձևավորման անընդհատական գործընթացը, ճգնաժամային կառավարման այբուբենը դպրոցական մատարանից բոլորին հասու դարձնելու գործը:



Տարեդարձ

Փրկարարի ծառայությունը աստվածաշնչյան «Սիրեցեք զմիմեանս» պատգամի արտացոլումն է:

ՏՈՆ. ՄԱՂԹԱՆՔՆԵՐ, ԳՆԱՀԱՏԱԿԱՆՆԵՐ, ՊԱՐԳԵՎՆԵՐ

ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության իրավաճակատի արտակարգ իրավիճակների վարչությունը ստեղծվել է 1991-ին, իսկ արագ արձագանքման առաջին փրկարարական ջոկատը՝ 1997-ի սեպտեմբերի 4-ին: Ու հենց այս պատճառով էլ արտակարգ իրավիճակների աշխատակցի օրը նշվում է սեպտեմբերի 4-ին:

Այս տարի տոնը նշվում էր հանրապետության նախագահի, բարձրաստիճան այլ պաշտոնյաների, օտարերկրյա հյուրերի մասնակցությամբ: Տոնի առիթով պարզաներ ստացան բազմաթիվ փրկարարներ:

«ԱՒՆ-ը կարևորագույն դերակատարություն ունեցավ վերջին շրջանի արտակարգ պատահարներին բռնկված հրդեհներին արձագանքելու միջոցառումները կազմակերպելու և համակարգելու գործում: Շատ կարևոր էր այն հանգամանքը, որ այս մարտահրավերներին դիմագրավելու համար արագ համադրվեցին մեր տրամադրության ներքո եղած պետական և անգամ մասնավոր գործիքները: Ծառայողական գործունեության այս մակարդակը վկայում է ԱՒՆ-ի ոչ միայն մասնագիտական ու գործառնական, այլև բարոյափոքրմանական բարձր պատրաստվածության մասին»,- շնորհավորական ուղերձում նկատեց ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանը:

«Ի դեմս ԱՒՆ համակարգի, ժողովուրդը տեսնում է իր կողքին կանգնած, պատրաստակամ, անընդհատ զարգացող և ընդլայնվող պետական մարդասիրական կառույց, ինչը մեծ պատասխանատվություն է, և պատրաստ ենք անել առավելագույնը մեր հանդեպ բնակչության և երկրի ղեկավարության ունեցած վստահությունն արդարացնելու ու հավատը ամրապնդելու համար»,- ասաց արտակարգ իրավիճակների նախարար Դավիթ Տոնոյանը:

«Փրկարարի ծառայությունը աստվածաշնչյան «Սիրեցեք զմիմեանս» պատգամի արտացոլումն է»,- ասաց Հայ Առաքելական Եկեղեցու Արարատյան Հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ Նավասարդ արքեպիսկոպոս Կոնյանը:

Դավիթ Տոնոյանը ներկայացրեց ԱՒՆ անելիքների չորս հիմնական ոլորտային ուղղություն.

1. Մեծացնել աղետների ռիսկի գիտակցումը,
2. Ծագող ռիսկերը հաղթահարելու համար ուժեղացնել աղետների ռիսկի պետական կառավարումը,
3. Դիմակայունության հզորացման համար ներդրումներ աղետների ռիսկի նվազեցման ոլորտում,
4. Ավելի արդյունավետ արձագանքում, վերականգնում, վերակառուցում բարելավելու համար աղետներին պատրաստվածությունը:

1991-ին միայն Սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայության եռահարկ շենքում տեղակայված գերատեսչությունն այսօր երեք մասնաշենքի, մեծ շարահրապարակի, կամաչապատ տարածքների ամբողջ



ջություն է: Նախարարությունը հազեցած-համալրված է որակյալ մասնագետներով ու ժամանակակից գույք-տեխնիկայով: Անցած 26 տարում արտակարգ իրավիճակների նախարարությունը բազմաթիվ ձեռքբերումներ է ունեցել: Ներկայացնենք դրանց մի մասը:

1. Հայաստանը Քաղաքացիական պաշտպանության միջազգային կազմակերպության, հիդրոօդերևութաբանության համաշխարհային կազմակերպության և միջազգային այլ կառույցների լիիրավ անդամ է:

2. Հայաստանն ունի ՄԱԿ-ի մարդասիրական հարցերի համակարգման գրասենյակի ներքո գործող Որոնողափրկարարական հարցերով միջազգային խորհրդատվական խմբի (The International Search and Rescue Advisory Group. INSARAG) չա-

փանիշներին համապատասխան որոնողափրկարարական հինգ թիմ:

3. Արտակարգ իրավիճակների նախարարությունը սերտ և արդյունավետ համագործակցում է միջազգային կառույցների (ՄԱԿ, Եվրամիություն և այլն) և շատ երկրների հետ (Ճապոնիա, Շվեյցարիա, Լեհաստան և այլն):

4. Ձևավորվել են ճգնաժամային կառավարման մարզային կենտրոններ: Դրանք մշտապես վերազինվում և կատարելագործվում են:

5. Ստեղծվել է «Հայ-ռուսական մարդասիրական արձագանքման կենտրոն»:

6. Համալրվում է սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայության դիտացանցը: Այսօր ծառայությունն իր տրամադրության տակ ունի սեյսմիկ, հեռաչափական, ռադիոնաչափական,



էլեկտրամագնիսաչափական, հիդրոերկրադինամիկական, երկրաքիմիական, գրունտների ուժեղ շարժումների գրանցման, իոնոսֆերային դիտարկումների և այլ կայաններ: Դրանց բանակը մշտապես ավելացվում է: Կայաններ կան նաև Արցախում:

7. Ընդունվել է «Աղետների ռիսկի կառավարման ազգային ռազմավարություն» և գործողությունների ծրագիր:

8. Հայաստանում ներդրվել է ազդարարման միասնական համակարգ, որը մշտապես կատարելագործվում է:

9. Զարգանում է փրկարարական կամավորական շարժումը: Բազմաթիվ համայնքներում ստեղծվել են կամավոր փրկարարների ջոկատներ՝ մոտ 600-ը մոտ 6000 երիտասարդների ներգրավմամբ: Պարբերաբար անցկացվում են հանրապետա-

կան մրցույթներ, մեր կամավորները մասնակցում են այլ պետություններում անցկացվող առաջնություններին:

10. Հայաստանի սահմանային անցակետերում (Լոռի, Տավուշ, Սյունիք) ստեղծվել են քիմիական, կենսաբանական, ճառագայթային արագ արձագանքման խմբեր, որոնք հազեցած են ժամանակակից տեխնիկայով:

11. Անվտանգության մշակույթ ձևավորելու և աղետակայուն հասարակություն ունենալու համար հրատարակվել և հրատարակվում են բազմաթիվ գրքեր ու աշխատություններ, կազմակերպվել և կազմակերպվում են վերապատրաստման հարյուրավոր դասընթացներ: ■

Արամ ԶԱՔԱՐՅԱՆ
Լուսանկարները՝
Վահրամ ԱՎՈՅԱՆԻ

Մեր ուժեղ կողմը

Թող հավակնոտ չհնչի, սակայն մեր ուժեղ կողմերից է վստահության մշակույթի ձևավորումը մեր ժողովրդի մեջ: Ժողովուրդն այլևս հավատում է մեզ, հավատում է օգնության 911 հեռախոսահամարին: Պատահական չէ, որ 2017 թ. առաջին կիսամյակում «911» ծառայությունում ստացվել է 1 մլն 55 հազարից ավելի ահազանգ, որոնցից ոչ մեկն անպատասխան չի մնացել:

Խոսքագրույլ

ԴՎՎԻԹ ՏՈՆՈՅԱՆ. «ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՀԱՎԱՏՈՒՄ Է ՄԵԶ»

Սեպտեմբերի 4-ին հայ փրկարարները տոնում են իրենց մասնագիտական տոնը: Այդ առիթով «Մեդիամաքսը» գրուցել է ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարար Դավիթ Տոնոյանի հետ:

«Կես տարուց ավելի է, ինչ զբաղեցնում էր Հայաստանի արտակարգ իրավիճակների նախարարի պաշտոնը: Կարծում եմ, սա բավարար ժամկետ էր համակարգին ծանոթանալու, նրա ուժեղ և թույլ կողմերը բացահայտելու համար: Եթե կարելի է, ներկայացրեք դրանք»:

Արտակարգ իրավիճակների նախարարության համակարգին ծանոթանալու համար, թերևս, կես տարին բավարար է: Սակայն չմոռանա՞նք, որ իմ նախկին աշխատանքում (ՊՆ փոխնախարար) ևս հաճախ են շփվել ԱԻՆ համակարգի հետ՝ համակարգելով ՊՆ-ԱԻՆ համագործակցության տարբեր ոլորտներ:

Հարցի երկրորդ մասին պատասխանել եզրվարարական ոճով՝ մեր ուժեղ կողմը կադրերն են, թույլ կողմը՝ նորից կադրերը:

Ունենք բարձրակարգ, գործիճաց ու ցվիրյալ կադրեր բոլոր ոլորտներում: Ունենք և որոշ թույլ կադրեր, որոնք արդեն իսկ հասկանում են, որ գործ չունեն մեր բնագավառում: Կադրերի հետ աշխատանքի ամենապատկառված ուղին համակարգի առաջացնիկ բարեփոխումներն են, որը և ժամանակի մարտահրավերներով է պայմանավորված, և ՀՀ կառավարության հրատապ խնդիրների մաս է:

Թող հավակնոտ չհնչի, սակայն մեր ուժեղ կողմերից է վստահության մշակույթի ձևավորումը մեր ժողովրդի մեջ: Ժողովուրդն այլևս հավատում է մեզ, հավատում է օգնության 911 հեռախոսահամարին: Պատահական չէ, որ 2017 թ. առաջին կիսամյակում «911» ծառայությունում ստացվել է 1 մլն 55 հազարից ավելի ահազանգ, որոնցից ոչ մեկն անպատասխան չի մնացել:

Ի դեպ՝ կառուցվածքային բարեփոխումների որդյապատճառներից է նաև այն, որ որոշ ստորաբաժանումներ ոչ միայն կրկնում են միմյանց գործառնությունները, այլև՝ գործունեություն ծավալում չհասնում են: Բնականաբար, նշված է այլ ստորաբաժանումները ենթակա են հրատապ բարեփոխումների, ինչն ընդհանուր բարեփոխումների մեկնարկ կարելի է համարել:

«Տպակրություն է ստեղծվում, որ Դուք նպատակ ունեք ընդլայնել մեզանում կարծրացած պատկերացումը ԱԻՆ-ի մասին՝ որպես հիմնականում ռեակտիվ կառույցի, և փորձում եք հիմքեր ստեղծել այն ավելի շատ արդյունավետ համակարգ դարձնելու համար»:

Հայաստանում իրականացվող ցանկացած մարդասիրական ծրագրի և առաքելության հեղինակը կամ մասնակիցը ԱԻՆ նախարարությունն է: Ել չեն ատում, որ մեր քաղաքացիներն ԱԻՆ նախարարությունն ընկալում են որպես մշտական պատրաստ օգնական՝ անկախ աղետի կամ արտակարգ իրավիճակի բնույթից:

Արտակարգ դեպքերին մեր արձագանքումն ունի հետևյալ պատ-

կերը՝ արտակարգ իրավիճակի ծագման ռիսկի նվազում, ծագած դեպքի գնահատում, կանխում, կանխարգելում, հետևանքների վերացում: Այլ կերպ ասած՝ ներդրվել է կառավարման ճյուղի մշակույթ՝ աղետների կառավարման համակարգ (ռիսկի նվազեցում, դիմակայում, հետևանքների վերացում), որն էլ աստիճանաբար տեղափոխվում է էլեկտրոնային կառավարման հենքերի վրա:

Ի դեպ՝ մեր արձագանքման մեջ տեղի է ունեցել նաև բուկանդակային փոփոխություն: Գործունեությունը ծավալում ենք դիֆերենցիալ, խոցելի խավեր՝ երեխաներ, հաշմանդամներ, սահմանամերձ գոտիների բնակիչներ, Արցախյան ազատամարտի մասնակիցներ, շահառուներ՝ համայնքներ, մեծ բնակավայրեր, քաղաքներ և այլն: Նշված բոլոր ուղղություններով էլ նախարարությունն իրականացնում է երկարաժամկետ ծրագրեր՝ հիմնականում միջազգային կազմակերպությունների ֆինանսավորմամբ:

«Կառավարության ծրագրում նշված է, որ 2017-2020 թթ. պետք է գործարկվի աղետների ռիսկի նվազեցման էլեկտրոնային միասնական կառավարման համակարգը: Ի՞նչ է ենթադրում այդ համակարգը և ինչպես է այն աշխատելու»:

ՀՀ ԱԻՆ էլեկտրոնային կառավարման միասնական համակարգը արտակարգ իրավիճակների և քաղաքացիական պաշտպանության բնագավառում հանդիսանում է ոլորտում կառավարման գործընթացների, տարաբնույթ խնդիրների լուծման ու արդյունավետ գործունեության ապահովման հիմնական գործիքներից մեկը, որի ներդրումը կնպաստի ՀՀ էլեկտրոնային կառավարման ռազմավարական ծրագրի և ՀՀ աղետների ռիսկի կառավարման ազգային ռազմավարության իրականացմանը, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի զարգացմանն ու մի շարք այլ հայեցակարգային ու ռազմավարական արդի ծրագրերի իրականացմանը:

Համակարգը կընդգրկի ՀՀ ԱԻՆ կառուցվածքային, առանձնացված և տարածքային ստորաբաժանումների տեղեկատվական տիրույթը և կունենա այլ պետական մարմիններում, կազմակերպություններում գործող ավտոմատացված կառավարման համակարգերին, շտեմարաններին, հանգույցներին, ենթահամակարգերին համակցվելու հնարավորություն ու համապատասխան պաշտպանվածության աստիճան, իսկ նրա գործունեությունն ու անվտանգությունը երաշխավորող ծրագրային ապահովումը կիրականացվի արտոնագրված փաթեթների միջոցով:

Համակարգի նպատակներն են արտակարգ իրավիճակների, քաղաքացիական պաշտպանության, աղետների ռիսկերի կառավարման բնագավառում պետական



կառավարման գործընթացների արդյունավետության բարձրացումն ու ոլորտում տեղեկատվության տրամադրման գործընթացի արդիականացումն ու դյուրինացումը միաժամանակ ապահովելով անհրաժեշտ պաշտպանվածության պահանջները:

«Վերջին ամիսներին ԱԻՆ-ը ակտիվ աշխատանքներ է իրականացնում սահմանամերձ համայնքներում ստեղծելով քաղաքացիական պաշտպանության հենակետեր: Ե՞րբ է նախատեսվում ավարտել այս գործընթացը»:

Այդ աշխատանքներն իրականացվում են համաձայն ՀՀ կառավարության որոշման: Դեռևս 2015 թ. ՔՊ վարչության կազմում ստեղծվել է Քաղաքացիական պաշտպանության ուժերի հավաքական կենտրոն: Վերջին երեք տարվա կարևոր ձեռքբերումներից է ՀՀ Տավուշի մարզի 11 սահմանամերձ համայնքներում ՔՊ ստորաբաժանումների ստեղծումը: Դրանք համալրվել են այդ համայնքների երիտասարդ կադրերով: Այդ հենակետերը ստեղծված են սահմանամերձ համայնքների բնակչության պաշտպանության հրդեհաշիջման, փրկարարական աշխատանքների իրականացման, հատուկ օբյեկտների պահպանության (ջրամբարներ, ջրաղբյուրներ, կապտածներ, կամուրջներ), ակնապատ տարածքների հայտնաբերման, արգելանշանների տեղադրման, տարածքի հսկողության կազմակերպման, բնակչության տարիհանման միջոցառումներին աջակցման, վթարների և խոցման օջախներում տուժածներին առաջին բժշկական օգնության ցուցաբերման համար: Այդ ուղղությամբ տարվող աշխատանքները շարունակական են լինելու և մշտապես պահվելու են ուշադրության կենտրոնում:

«Պատերազմական գործողությունների ծավալման դեպքում ինչպե՞ս են գործակցելու այդ կառույցները գինված ուժերի հետ: ԱԻՆ-ը ունի՞ հստակ մշակված գործողությունների ծրագիր այն իրադրության համար, երբ Հայաստանը կարող է հարևան պետության կամ ահաբեկչական խմբա-

վորումների հարձակման թիրախ դառնալ»:

ՀՀ ԱԻՆ քաղաքաշտպանության ստորաբաժանումների կողմից, ի թիվս արտակարգ իրավիճակների արձագանքման միջոցառումների, ռազմական դրության ժամանակ իրականացվում են հետևյալ գործառնությունները՝ հատուկ օբյեկտների պահպանություն, ՔՊ հետախուզության անցկացում, պաշտպանիչ մատույցների և դիրքերի կառուցման աշխատանքների կատարում, ակնապատ տարածքների հայտնաբերում, արգելանշանների տեղադրում և տարածքի հսկողության կազմակերպում, ավերված, խարխուլված և այրվող շինություններից, փլատակներից տուժածների որոնում, հայտնաբերում, հանման և տեղափոխման կազմակերպում ու իրականացում, վթարների ու խոցման օջախներում տուժածներին առաջին օգնության ցուցաբերում, ինչպես նաև բնակչության տարահանման միջոցառումներին աջակցում:

Ինչ վերաբերում է ՀՀ ՊՆ և ՀՀ ԱԻՆ համագործակցությանը, ապա այդ հարցերն ամրագրված են համապատասխան փոխգործողությունների պլաններում, որոնք պարբերաբար թարմացվում են:

«Կառավարության ծրագրում նաև նշված է, որ պետք է մշակվի խոշոր աղետների կամ ռազմական գործողությունների հետևանքով առաջացած մարդկային անվերահսկելի հոսքերի կառավարմանն ուղղված պլան: Կարո՞ղ եք ներկայացնել այդ պլանի ուղղագծերը»:

Այդ, ՀՀ միգրացիայի քաղաքականության 2017-2021 թթ. ռազմավարության գործողությունների ծրագրի, ինչպես նաև ՀՀ ԱԻՆ նախարարության զարգացման հնգամյա ծրագրով նախատեսված է մշակել «խոշոր աղետների կամ ռազմական գործողությունների հետևանքով առաջացած միգրացիոն հոսքերի կառավարման գործողությունների» պլան: Իմ հրամանով ստեղծվել է աշխատանքային խումբ, որտեղ ներգրավված են ՀՀ տարբեր գե-

րատեսչությունների, ինչպես նաև միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ:

Աշխատանքային խմբի խնդիրն է մշակել պլանը: Աշխատանքային խմբի առաջին հանդիպումը նախատեսվում է անցկացնել սեպտեմբերին:

Պլանը բաղկացած է լինելու 4 հիմնական բաժիններից, որտեղ ներկայացվելու են ՀՀ գերատեսչությունների գործողությունները միգրացիոն հոսքերի կառավարման ժամանակ, ներկայացվելու է իրավիճակի նկարագրություն, ինչպես նաև ճամբարի կառավարում:

Պլանի իրականացման ուղղությամբ արդեն իսկ տարվում են աշխատանքներ, մասնավորապես՝ ՄԱԿ-ի միգրացիայի միջազգային կազմակերպությունը և ՀՀ ԱԻՆ նախարարությունը Գոգավան սահմանային անցակետում վերջերս անցկացրեցին համատեղ ուսումնական վարժանք՝ «խոշոր աղետների կամ ռազմական գործողությունների հետևանքով առաջացած միգրացիոն հոսքերի կառավարում» թեմայով: Նպատակ էր խաղաղել մի իրավիճակ, որը մեզ հնարավորություն կտա բացահայտել ոլորտում առկա բացերը և քննարկել հնարավոր լուծումները: Վարժանքին որպես դիտորդ մասնակցում էին նաև մեր վրացի գործընկերները:

Պլանը նախատեսվում է ՀՀ կառավարության հաստատմանը ներկայացնել մինչև 2018 թ. ավարտը:

«Հայ-ռուսական հումանիտար արձագանքման կենտրոնը, ըստ էության, միակ մասն կառույց է տարանջրային: Ի՞նչ է պետք անել, որ այն իրականացնում է ձախողումները»:

Հայ-ռուսական հումանիտար արձագանքման կենտրոնն իսկապես ինքնատիպ կառույց է տարածաշրջանում: Այն ունի ընդգծված թիրախային նպատակներ և բավականին շահավետ (նաև մեզ համար) հեռանկարային զարգացման միտումներ: Արդեն իսկ կենտրոնի ստեղծման տարածաշրջանային նշանակության նախանձախնդիր արձագանքները լսվում են հարևան պետություններում: Սակայն մեզ ավելի շատ հետաքրքրում են մեր լուծումները կենտրոնի գոյության համայնապատկերին: Կենտրոնի ստեղծումն ամրագրված է ՀՀ և ՌԴ համապատասխան միջկառավարական համայնագրով, որն էլ հեռվում է 1994 թ. օգոստոսի 17-ի ՀՀ և ՌԴ միջազգային համագործակցության պայմանագրի վրա: Նախատեսված անձնակազմի և տեխնիկայի հագեցվածության դեպքում այն լուրջ դերակատարում կունենա ոչ միայն մեր տարածաշրջանում, այլև նրա սահմաններից դուրս: Իմ կարծիքով, Ձեզ ավելի շատ հետաքրքրում է, թե կենտրոնի ստեղծումն ի՞նչ կտա Հայաստանին, քան թե ինչ պետք է արվի կենտրոնի



Անվտանգության կարևորությունը

Նախատեսում ենք ՀՀ ԱԻՆ և ԵՄ միջև համագործակցության ընդլայնումը բնական և մարդածին աղետների ռիսկի նվազեցման ոլորտում, ինչպես նաև անդրսահմանային համագործակցություն ծավալելու հնարավորությունները Վրաստանի և Իրանի հետ՝ տարածաշրջանում աղետների դիմակայունության մակարդակը բարձրացնելու նպատակով:

**ԴԱՎԻԹ ՏՈՆՈՅԱՆ.
«ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՀԱՎԱՏՈՒՄ Է ՄԵԳ»**

Ոչանակության մեծացման ուղղությամբ: Հնարավոր ու անհրաժեշտ բոլոր քայլերն արվել ու արվում են: Հայաստանի համար ունեցած նշանակությունն ունի բավականին շահեկան հեռանկարներ: Մասնավորապես՝ Խոսրովի անտառի և նրա հարակից տարածքների հրդեհների մարման գործում լուրջ դերակատարում ունեցավ ՌԴ ԱԻՆ օդուժը, որի կողմից աջակցությունն իրականացվեց հումանիտար արձագանքման կենտրոնի գործունեության շրջանակներում:

- Վերջին ամիսներին Դուք համագործակցության հեռանկարներ եք քննարկել ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղարի հատուկ ներկայացուցիչ Ջեյմս Ափաթուրայի, Եվրամիության ներկայացուցիչների հետ: Կա՞ն գործնական պայմանավորվածություններ:

- Արտակարգ իրավիճակների բնագավառում Հայաստանի Հանրապետության համար թե՛ պետության տարածքով և թե՛ տարածաշրջանի մակարդակով առաջնային են շարունակում մնալ աղետների ռիսկերի նվազեցումը և դիմակայունության բարձրացումը, քաղաքացիական պաշտպանության բնագավառի զարգացումը՝ քաղաքացիական ենթակառուցվածքների պատրաստվածության մակարդակի բարձրացմամբ: Ավելին, կցանկանայի նշել, որ ՀՀ կառավարության ծրագրում առաջին անգամ շեշտադրված է աղետների ռիսկի նվազեցման գործընթացը, ինչը նաև առանձին կետով ներառված է համայնքների բյուջեում: Ուստի և միջազգային հարթակներում համագործակցության շրջանակներում ձեռք բերվող հիմնական պայմանավորվածությունները նպատակաուղղված են այս ոլորտների կայուն զարգացմանը:

Անդրադառնալով ՀՀ ԱԻՆ-ՆԱՏՕ համագործակցությանը՝ նշեմ, որ այն իրականացվում է Հայաստան-ՆԱՏՕ «Անհատական գործընկերության գործողությունների ծրագրի» (ԱԳԳԾ) շրջանակներում «Գործընկերություն հանուն խաղաղության» ձևաչափով: Պարոն Ափաթուրայի, ինչպես նաև ՆԱՏՕ-ի «Պաշտպանական կրթության զարգացման ծրագրի» ներկայացուցիչների հետ հանդիպումների ընթացքում վերստին կարևորել ենք ԱԳԳԾ նպատակները հատկապես քաղաքացիական պատրաստվածության ոլորտում: Մյուս կողմից՝ 2016 թ. Վարշավյան գագաթնաժողովում ընդունված դիմակայունության հայեցակարգը և ուղեցույցը մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում: Ուստի՝ հաշվի առնելով Հայաստանի համար դիմակայունության բարձրացման կարևորությունը և այն, որ ՆԱՏՕ-ի կողմից այդ ուղղությամբ համագործակցության աշխատանքներ տարվում են նաև գործընկեր երկրների հետ (ինչպիսին Հայաստանն է)՝ նախատեսում ենք այս ոլորտում խորացնել ինստիտուցիոնալ հարաբերությունները Հյուսիսատլանտյան դաշինքի հետ: Այս հարաբերությունների կայուն զարգացման խթան է նաև համատեղ վարժանքների շարունակական իրականացումը: Հերթական այդպիսի միջոցառումը ս/թ սեպտեմբերին Եվրատլանտյան



աղետների արձագանքման համակարգման կենտրոնի (EAD-CC) կողմից կազմակերպվող աղետների հետևանքների կառավարման Bosnia-Herzegovina 2017 դաշտային ուսումնառվածաթանքն է: Վստահ եմ, որ ՀՀ ԱԻՆ թիմը հերթական անգամ հաջողությամբ հանդես կգա:

Հատկանշական է նաև կրթական ոլորտում համագործակցության ուղիների ստեղծումը: Այդ գործընթացի կայուն զարգացումն ապահովելու նպատակով՝ պայմանավորվածություններ են ձեռք բերվել Եվրոպայի ՏՐՏԿ կրթական կենտրոնում, ինչպես նաև Չեխիայի և Ֆրանսիայի մանատիպ կենտրոններում փրկարարական, հրշեջ, աղետների կառավարման և այլ ոլորտային դասընթացների հնարավորություններ ապահովելու ուղղությամբ:

Համագործակցության հնարավորություններ են քննարկվել նաև ՀՀ-ում Գերազանցության կենտրոն ստեղծելու, ինչպես նաև անդրսահմանային համագործակցության խթանմանը ՆԱՏՕ-ի հնարավոր օժանդակության և աջակցության ուղղություններով:

Ինչ վերաբերում է Եվրամիությունը, ապա այժմ առաջնային կարևորություն ունի ԵՄ-ի և Հայաստանի միջև արդեն իսկ նախատրամադրված համապարփակ համաձայնագրի ստորագրումը, որի շրջանակներում ոլորտային համագործակցություն է նախատեսվում նաև ՀՀ ԱԻ նախարարության հետ:

ՀՀ ԱԻՆ-ԵՄ համագործակցության ներկայիս եզրերն ընդգրկում են, ի թիվս այլոց, «Տարերային և տեխնաժին աղետների կանխարգելում, պատրաստվածություն և արձագանքում արևելյան տարածքում» (EU PPRD East) և Եվրոպական հանձնաժողովի քաղաքացիական պաշտպանության և մարդասիրական օգնության գործառույթների գլխավոր վարչության (DIPECHO) կողմից իրականացվող տարածաշրջանային ԱՌՆ ծրագրերը:

ՀՀ-ում ԵՄ պատվիրակության ղեկավար, դեսպան Սվիտալսկու և

ԵՄ մի շարք այլ ներկայացուցիչների հետ հանդիպումների ընթացքում համագործակցության կայուն զարգացման և արդյունավետ կատարման ապահովման ուղիներ ենք քննարկել թե՛ արդեն իսկ գործող ծրագրերում ընդգրկված և թե՛ նոր ձեռք բերված պայմանավորվածությունների շրջանակներում: Նախատեսում ենք ՀՀ ԱԻՆ և ԵՄ միջև համագործակցության ընդլայնումը բնական և մարդածին աղետների ռիսկի նվազեցման ոլորտում, ինչպես նաև անդրսահմանային համագործակցություն ծավալելու հնարավորությունները Վրաստանի և Իրանի հետ՝ տարածաշրջանում աղետներին դիմակայունության մակարդակը բարձրացնելու նպատակով:

Կարկտահարության թեման անենացվածներից է Հայաստանի համար: Վերջին տարիների ընթացքում գործարկված տարբերակակարկտային կայանները, կարծես, արդյունավետ չեն կամ քիչ արդյունավետ են: Դուք հայտնել եք, որ 2018-2019 թթ. ստեղծելու եք առավել արդյունավետ հակակարկտային համակարգ: Ինչո՞ւ է այն տարբերվելու գոյություն ունեցողից և ինչպիսին է լինելու նրա արդյունավետության չափման մեխանիզմը:

- Ներկայում հակակարկտային ներգործությունն իրականացվում է գագաթներատորային մեթոդով: Պետական ծրագրերով տեղադրված գագաթներատորային կայանքները հիմնականում տեղակայված են հանրապետության հարավարևմտյան սահմանին և ապահովում են նախատեսված արդյունավետությունը, իսկ առանց ԱԻՆ-ի հետ համաձայնեցման՝ տարերայնորեն տեղադրված կայանքները չեն կարող ապահովել արդյունավետ աշխատանք: Այդ իսկ պատճառով վերջիններիս կողմից պաշտպանվող տարածքներում դիտվում են կարկտահարության դեպքեր:

Ինչ վերաբերում է նոր ստեղծվող համակարգին՝ կարող են ասել, որ ՀՀ կառավարության որոշմամբ իրականացվում է հրթիռային պաշտպանության պիլո-



տային ծրագիր, որով արդեն իրականացվել է Արագածոտնի ռադիոկայանի կայանի արդիականացում-թվայնացում, կտեղադրվի հրթիռային երեք նոր կայան: Հրթիռային կայաններ են տեղադրվել Արմավիրի և Արագածոտնի մարզերում՝ շրթայական սկզբունքով, որպեսզի ապահովեն որոշակի պաշտպանական գոտի, որը կկազմի մոտ 45 000 հա: Ներկայիս գործող 546 գագաթներատորային կայանների պաշտպանող տարածքը կազմում է մոտ 50 000 հա:

Հակակարկտային պաշտպանության հրթիռային եղանակը կիրառվող այլ նմանատիպ եղանակներից (խոսքն, իհարկե, հակակարկտային ցանցերի մասին չէ) համարվում է ամենաարդյունավետը: Գոյություն ունեցող եղանակից հրթիռայինը տարբերվում է պաշտպանվող տարածքի մեծությամբ, սպասարկող անձնակազմի սակավությամբ և այլն:

Պիլոտային ծրագրով նախատեսված աշխատանքները և փորձարկումներն ավարտելուց հետո, քննարկումների արդյունքում կորոշվի 2018-2019 թթ. ընթացքում հրթիռային պաշտպանության զարգացման հեռանկարը և կներկայացվի համապատասխան ծրագիր:

Որո՞նք են Խոսրովի անտառի հրդեհից հետո արված գլխավոր հետևությունները և ի՞նչ կարծածակներ ու ներկարածակներ լուծումներ են նախանշված:

- Բացահայտված որոշ խնդիրների արդեն հրատապ լուծում տրվել է մասնավորապես, արգելի տարածքում ապահովվել է կապի խնդիրը: Հրդեհաշիջման աշխատանքները բարդացնում էին տևական ժամանակ հանրապետությունում գրանցված բարձր ջերմաստիճանը, հրդեհի ընթացքում առկա ուժեղ քամին, տեղանքի կտրատված, բարդ ռելիեֆը և ցամաքային ճանապարհների բացակայությունը:

Կրակի շատ օջախներին դժվար էր հասնել անգամ ոտքով, էլ չենք խոսում հրշեջ մեքենայի մասին: Միաժամանակ պետք է նշեմ, որ

սա զգայուն է կոհանակարգ է, որտեղ չի կարելի կոշտ միջամտության դիմել՝ հիդրոտեխնիկական կամ ճանապարհային ենթակառուցվածքների եղանակով: Քաղած դասերից էլնելով, պետք է գտնել նման իրավիճակները բացառելու այնպիսի տարբերակներ, որոնք կապահովեն բարձր արդյունավետություն: Այս պարագայում՝ ամենաարդյունավետն իր տեսակի մեջ եզակի հրդեհաշիջող ինքնաթիռի ներգրավում էր, ինչը և մենք արեցինք:

Ոչ մի պետություն, անկախ տարածքից ու հզորությունից, ապահովված չէ հրդեհներից ու նման աղետներից: Այլ խնդիր է, թե ինչպես են դիմակայում:

Ի՞նչ քայլեր կարելի է ձեռնարկել «Նահիրտում» և այլ նմանատիպ օբյեկտներում աղետների ռիսկերը նվազեցնելու համար:

- Հրդեհի հենց հաջորդ օրը ես միջազգային կառույցների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ աշխատանքային խորհրդակցություն եմ իրավիճակ և դիմել նրանց՝ մեզ փորձագիտական աջակցություն տրամադրելու համար՝ մեր տնտեսության արդի զարգացմանը անհամահունչ արդյունաբերական խլեկի (մնացորդ) քիմիական թափոնների խնդրի լուծման համար:

Հանդիպմանը ներկա էին Եվրամիության, Համաշխարհային բանկի և ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի ներկայացուցիչները: Բոլորն էլ մեծ պատրաստակամությամբ հայտնեցին հնարավոր միջոցներով աջակցել մեզ և տրամադրել փորձագետներ, որոնք շատ կարճ ժամանակում Հայաստանի և սփյուռքի գիտնականների ու մասնագետների հետ կիրականացնեն գործարանում պահպանվող քիմիական նյութերի առկա վիճակի գնահատում, իսկ հետո դրա հիման վրա կմշակվի նման խնդիրների լուծման ուղղված լայնածավալ ծրագիր՝ ռիսկի չեզոքացման կամ նվազեցման համար ու կսկսեն աշխատանքներ տարվել իրականացման համար անհրաժեշտ միջոցների հայթայթման ուղղությամբ:



Անվտանգություն

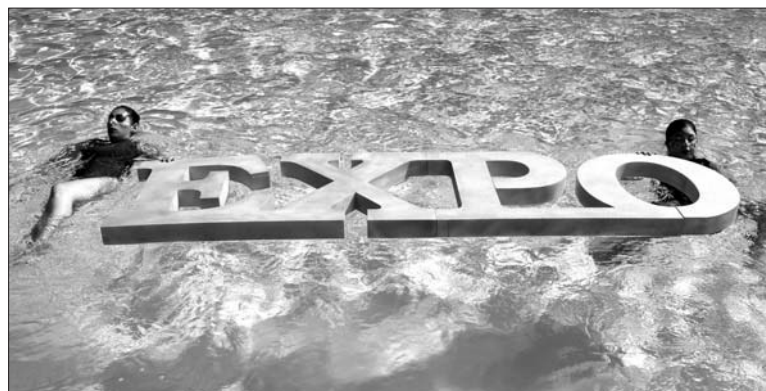
Մարդկության պատմության ընթացքում հրդեհը միշտ էլ աղետ ու ողբերգություն է եղել: Մեր օրերում վիճակը բարդացել է, քանի որ շինարարության մեջ և կենցաղում ընդհանրապես շատ են օգտագործում ոլորավառ, սինթետիկ, պլաստիկ նյութեր: Որքան էլ բարձրակարգ լինի հրշեջը, չի կարող լինել հրդեհի առաջացումը բացառող գործոն:

«ԱՆՎՏԱՆԳ ԶԱՅՎԱՏԱՆ»՝ Arm-Security

Անվտանգության բարձրագույն տեխնոլոգիաների առաջին միջազգային ցուցահանդեսը՝ Երևանում

Սկիզբը՝ էջ 1

Arm-Security ցուցահանդեսը 2016-ին նույն ցուցարահում կազմակերպված ArmHiTec-2016 ցուցահանդեսի տրամաբանական շարունակությունն էր: ArmHiTec-2016-ը կազմակերպվել էր պաշտպանության նախարարության նախաձեռնությամբ, նվիրված էր սպառազինությունների և պաշտպանական տեխնոլոգիաներին:



Ցուցահանդեսին մասնակցում էր Լեհաստանի, Բուլղարիայի, Բելգիայի, Գերմանիայի, Իտալիայի, ԱՄՆ-ի, Ղազախստանի, Ռուսաստանի ավելի քան 60 արտադրող, ներկայացված էր 120 տեխնիկական միջոց, սպառազինություն, պաշտպանական տեխնոլոգիա: Եկող տարի մայիսին անցկացվելու է սպառազինությունների և պաշտպանական տեխնոլոգիաների երկրորդ՝ ArmHiTec-2018 ցուցահանդեսը:

կառուցված գործողություններ տեղական, ազգային և տարածաշրջանային մակարդակներում: Աղետների ռիսկի կառավարման ազգային մակարդակում մենթ սահմանել ենք նպատակներ և խնդիրներ, որոնք արտացոլված են կառավարության ծրագրում, որոշումներում և դրանցից բխող ծրագրերում: Անկախում ենք, որ ցուցահանդեսը մեծապես կնպաստի աղետների ռիսկի նվազեցման ծրագրի համընդհանուր ջանքերով իրականացմանը՝ խթանելով պետություն-մասնավոր սեկտոր, պետություն-հասարակական կազմակերպություններ, պետություն-ապահովագրական ընկերություններ կապի ամրապնդմանն ու համագործակցության ընդլայնմանը, միաժամանակ ապահովելով ներդրումներ աղետների ռիսկի նվազեցման ոլորտում, դիմակայունության հզորացման նպատակով օժանդակելով աղետների պատրաստվածության ամրապնդմանը՝ արդյունավետ արձագանքում և ավելի արդյունավետ վերականգնում ու վերակառուցում ապահովելու համար: Ցուցահանդեսի նպատակների թվում է աջակցությունը Հայաստանի փրկարարական ծառայության արդիականացմանը և տեխնիկական վերազինմանը, ինչը կնպաստի փրկարարների մասնագիտական պատրաստվածության կատարելագործմանը և փրկարար ստորաբաժանումների արդյունավետության բարձրացմանը: Ցուցահանդեսը է ներկայացված ժամանակակից և նորարարական բարձր տեխնոլոգիական փրկարարական տեխնիկա, տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ և փրկարարական ծառայությունների ամփոփված աշխատանքի միավոր նորագույն մշակումներ: Ուրախալի է, որ կազմակերպիչների ջանքերը պսակվել են հաջողությամբ, ստեղծված է արդյունավետ համագործակցության հարթակ թե արտադրողների, թե շահագործողների, ինչու չէ՞ շահառուների համար:

համագործակցության պայմանավորվածություններ: Անկախում ենք ակտիվ մասնակցություն՝ ի նպաստ մեր ընդհանուր ներուժի հարստացման և հզորացման, անհոգ, խաղաղ և անվտանգ կենսագործունեության»:

Գործարար ծրագիր

Անվտանգության բարձրագույն տեխնոլոգիաների առաջին միջազգային ցուցահանդեսում ՀՀ ԱԻ նախարարությունը ներկայացված էր մի քանի ստորաբաժանումներով՝ ճգնաժամային կառավարման պետական ակադեմիա, Սեյսմիկ պաշտպանության գործակալություն, Աղետների բժշկության կենտրոն, Տեխնիկական անվտանգության ազգային կենտրոն: Ցուցահանդեսի տաղավարներում ներկայացված էին արտակարգ իրավիճակների մոնիթորինգի տեխնիկական և տեղեկատվական, կենսական նշանակության օբյեկտների կիբերպաշտպանության, արտակարգ իրավիճակների հետևանքների վերացման տեխնիկական և համալիր, հեռակառավարման միջոցներ, փրկարարական աշխատանքներ իրականացնելու համար կապի և ավտոմատ կառավարման համակարգեր, հրդեհաշիջման և հակահրդեհային զույք, քաղաքացիական պաշտպանության զույք, միջուկային, ճառագայթային, քիմիական անվտանգության և պաշտպանության միջոցներ, ահազանգման, ազդարարման համակարգեր և այլն: Ցուցահանդեսում նաև «Գործարար ծրագիր», որի ժամանակ երեք օրում կազմակերպվեց 4 նիստ, երեք կլոր սեղան, հնչեց 18 ելույթ: «Ազդարարման միասնական համակարգ», «Կիբերպաշտպանություն», «Առավել վտանգավոր օբյեկտների անվտանգություն», «Աղետների ռիսկի նվազեցման ներդրումը Հայաստանի կրթական համակարգում», «Սեյսմիկ պաշտպանություն», «Անօդաչու թռչող սարքերի կիրառումը ականազերծման աշխատանքներում», «Հայաստանի մասնակցությունը միջազգային մարդասիրական արձագանքման համակարգում», «Արևային ջրատաքացուցիչ արտակարգ իրավիճակների համար» և այլն: Ելույթ ունեցան ինչպես արտակարգ իրավիճակների նախարարության տարբեր ստորաբաժանումների ղեկավարներ և պատասխանատու պաշտոնյաներ, այնպես էլ՝ իրավիճակները կործակողները:



Մեջբերումներ ելույթներից

ՄԱԿ-ի մարդասիրական գործերի համակարգման գրասենյակի ներքո գործում է «Աղետների ահազանգման և համակարգման գլոբալ համակարգ» վիրտուալ ցանցը, որի կառավարման խորհրդի ղեկավարը 2014 թվականից Հայաստանն է:

տանն օգնություն արտահանող երկիր է: Միջազգային չափանիշներին համապատասխան փրկարարներ ունենալը նշանակում է նաև ներքին կարողությունների զարգացում: Աղետավտանգ Հայաստանի համար սա կենսական նշանակության հարց է:

ՄԱԿ-ի մարդասիրական գործերի համակարգման գրասենյակի ներքո գործում են աղետների գնահատման և համակարգման կենտրոնը՝ UNDAC, և միջազգային օգնության համակարգման առցանց կենտրոնը՝ OSOCC: Սրանք աղետի դեպքում միջազգային օգնություն խնդրելու վիրտուալ հարթակներ են: Հայաստանն այս հարթակներում ներկայացված է: Մեր փրկարարները աղետների հետևանքների վերացման աշխատանքների են մասնակցել Վրաստանում, Իրանում, Թուրքիայում, Ռուսաստանում, այլ երկրներում:

Հայաստանի փրկարար ծառայության աշխատակիցների համար մշակվում են վերապատրաստումների, որակի բարձրացման դասընթացների տարեկան հստակ ծրագրեր, սակայն անհրաժեշտության դեպքում կազմակերպվում են նաև չնախատեսված դասընթացներ: Գնաժամային կառավարման պետական ակադեմիան բավարար ձևով ներկայացված է:

1997-ին Հայաստանում ստեղծվել է առաջին փրկարարական ջոկատը: Այսօր Հայաստանն ունի հզոր փրկարարական ծառայություն, այդ թվում՝ Որոնողափրկարարական հարցերով միջազգային խորհրդատվական խմբի՝ INSARAG-ի (The International Search and Rescue Advisory Group. INSARAG) չափանիշներին համապատասխանող հինգ թիմ: Հայաս-

Հայաստանի կրթական համակարգում աղետների ռիսկի նվազեցման կրթությունն իրականացվում է ինտեգրված տարբեր առարկաների միջոցով. ցածր դասարաններում՝ «Ես և շրջակա միջավայրը», «Բնագիտություն», «Մայրենի լեզու», միջին դասարաններում՝ «Աշխարհագրություն», բարձր դասարաններում՝ «Ռազմագիտություն-նախնական զինվորական պատրաստվածություն»:

Մարդն իր վարքով կամ ռիսկեր է ստեղծում, կամ մեծացնում ռիսկերի աղետները: Մարդը գիտի, որ չպետք է անսթափ վիճակում

ԱԻ նախարար Դավիթ Տոնոյանի խոսքը
Arm-Security առաջին միջազգային ցուցահանդեսի բացման ժամանակ ՀՀ ԱԻ նախարար Դավիթ Տոնոյանն ասաց. «Անվտանգ Հայաստան» խորագրով ցուցահանդեսը համահունչ է աղետների ռիսկի կառավարման ներկա զարգացումներին: Որպես ՄԱԿ-ի անդամ երկիր՝ Հայաստանը միացել է «Աղետների ռիսկի նվազեցման» Սենդայի 2015-2030 գործողությունների ծրագրին, որը սահմանում է աղետների ռիսկի նվազեցման բնագավառում պետությունների կողմից անհրաժեշտ ոլորտային և միջոլորտային նպատա-

«ԱՆԿՏԱՆԳ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»՝ Arm-Security

Անվտանգության բարձրագույն տեխնոլոգիաների առաջին միջազգային ցուցահանդեսը՝ Երևանում

մեքենա վարել կամ փողոցը չնախատեսված վայրում անցնել, բայց անում է: Ուրեմն՝ նրան միայն գիտելիք տալը բավարար չէ ռիսկերը նվազեցնելու համար: Պետք է անվտանգության մշակույթ ձևավորել, որ մարդը իմացածը կիրառի: Կրթությունը պետք է լինի անընդհատ՝ նախակրթարանից մինչև հետբուհական կրթություն և վերապատրաստման ծրագրեր: Անկախ տարիքից, ցանկացած մարդ երկրի բնակիչ է, և աղետակայուն երկիր ունենալու համար բոլորը պետք է կրթվեն: Բնակչության յուրաքանչյուր շերտ իրեն հասանելի, իր համար ընկալելի տեղեկություն և գիտելիք պետք է ստանա:



Պետք է փոխել մարդկանց մտածողությունը: Օրինակ, «Երեք խոզուկ» հեքիաթի հերոսներին բաժանել ոչ թե «խելոքն ամուր տուն կառուցեց, ամխելքը՝ ծղոտեց» տրամաբանությամբ, այլ՝ «Անվտանգության կարևորությունը գիտակցողը ամուր տուն կառուցեց, չգիտակցողը ծղոտեց» սկզբունքով: Կամ «Քառս» վեպի մասին խոսելիս չմոռանալ հիշատակել նավթահանքերի հրդեհների, հրդեհի վտանգավորության և անվտանգության միջոցառումների անհրաժեշտության մասին:

Արտադրական վտանգավոր օբյեկտների շահագործման ժամանակ արժանագրվող վթարների, արտակարգ իրավիճակների, դժբախտ պատահարների, մարդու կյանքին, առողջությանը, ունեցվածքին պատճառած վնասի փոխհատուցման համար պետք է ներդրել պարտադիր պահպանողական համակարգ: Նման համակարգ պետք է լինի նաև տեխնիկական անվտանգության փորձաքննություն անցկացնող կազմակերպությունների մասնագիտական պատասխանատվության համար:

քան զգայուն էլեմենտ՝ տվիչ, որքան անհրաժեշտ է: Քանակական որևէ սահմանափակում չկա:

Մասնակիցներ

Մասնակիցների մոտ 60 տոկոսը տեղական կազմակերպություններն էին, որոնց գործունեության ոլորտները բազմազան էին՝ ահազանգման, ազդարարման, տեսահսկման սարքերի արտադրությունից մինչև տեղեկատվական անվտանգության ծրագրերի մշակում, հրդեհային պաշտպանության միջոցների ներկրում: Սա նշանակում է, որ հայաստանցի գործարարները սկսել են կարևորել աղետների ռիսկի նվազեցման ոլորտում ներդրումները: Իսկ սա այդքան ցանկալի աղետակայուն հասարակություն և անվտանգության մշակույթ ունենալու համար անհրաժեշտ ու կարևոր պայման է: Բազմազան էր նաև օտարերկրյա կազմակերպությունների ներկայացրած արտադրանքը:



Առաջին տարին չէ, որ անօդաչու թռչող սարքերն օգտագործվում են արվեստում, ֆիլմ կամ գովազդ նկարահանելիս, ռազմական նպատակներով, տնտեսության տարբեր ճյուղերում՝ գյուղատնտեսություն և այլն: Սկսվել է անօդաչու թռչող սարքերի օգտագործումը ականազերծման աշխատանքներում: Անօդաչու թռչող սարքերը ականավտանգ տարածքում գետնից 7 սմ բարձրության վրա թռչելով առայժմ միայն կարողանում են քարտեզագրել տարածքը, տեղեկություններ հավաքել, աշխատանքները վերահսկել: Գիտնականներն աշխատում են անօդաչու թռչող սարքերը բուն ականազերծման և ականազերծումից հետո մնացած թափոնների ոչնչացման աշխատանքներում օգտագործելու ձևեր գտնելու ուղղությամբ:

Աղետներից տուժած մարդկանց արագ բուժօգնություն ցուցաբերելու համար պետք է ունենալ աղետների բժշկության ծառայության շարժական միավորներ՝ տեղական մակարդակում:

Մարդկության պատմության ընթացքում հրդեհը միշտ էլ աղետ ու ողբերգություն է եղել: Մեր օրերում վիճակը բարդացել է, քանի որ շինարարության մեջ և կենցաղում ընդհանրապես շատ են օգտագործում ույուրավառ, սինթետիկ, պլաստիկ նյութեր: Որքան էլ բարձրակարգ լինի հրշեջը, չի կարող լինել հրդեհի առաջացումը բացառող գործոն: Կրակից ու կրակի բերած վնասներից խուսափելու միակ ձևը հակահրդեհային կանոնների պահպանումն է:

Խորվաթական «Դոկ-Ինգ» ընկերությունը ներկայացրել էր սեփական արտադրության բազմաֆունկցիոնալ ռոբոտ-տեխնիկական համակարգը՝ տրակտորի կամ բուլդոզերի նման մի բան, որը կարելի է օգտագործել ականազերծման և ինքնաշեն պայթուցիկ սարքերի ոչնչացման աշխատանքներում և հանքարդյունաբերության մեջ: Ընկերության կարգախոսն է «Մարդուն մի ուղարկեք կատարելու մեքենաների աշխատանքը»: «Դոկ-Ինգ» մշակած համակարգը արտադրվում է 1991-ից: Այսօր աշխարհի ավելի քան 70 երկրում հաջողությամբ աշխատում է նման 350 մեքենա: Ընկերության մեքենաներով են զինված տարբեր երկրների ոստիկանները, քաղաքապետության ուժեր, միջազգային կառույցների ականազերծման գործակալություններ: Մեքենան ականազերծում է 2 մ լայնությամբ շերտ ինչպես առաջ գնալիս, այնպես էլ հետընթաց շարժվելիս և կարող է ականներ հայտնաբերել նաև ջրի տակ՝ մինչև 80 սմ խորության վրա: «Դոկ-Ինգ» ընկերության բազմաֆունկցիոնալ ռոբոտ-տեխնիկական համակարգը հեռակառավարվող է, օպերատորը՝ մեկ մարդ, կարող է հեռանալ մինչև 1500 մ:

Հինական Oriental Industries ըն-

կերությունը ներկայացրել էր օպտիկական սարքերի լայն տեսականի սկսած տվորական հեռադիտակներից ու կողմնացույցներից մինչև տեսահսկման համակարգեր և գիշերային դիտման սարքեր: Ռուսական ՊՏՍ ընկերությունը ներկայացրել էր անհատական պաշտպանության միջոցներ, այդ թվում՝ ջրասուզական հանդերձանք, շնչառական դիմակներ և սարքեր, պաշտպանության հատուկ միջոցներ: Ընկերությունը գրավիչ կարգախոս էր ընտրել՝ «Հանդերձավորում ենք նրանց, ովքեր մարդկանց են փրկում»:

Պատվոգիր ստացան նաև արտակարգ իրավիճակների նախարարությունը («Ամենատեղեկատվական ցուցապաստառ»), ճգնաժամային կառավարման պետական ակադեմիան («Ամենակապիտակ մասնակից»), Աղետների բժշկության կենտրոնը («Աղետների բժշկություն»):

Արան ԶԱԲԱՐՅԱՆ
 Լուսանկարները՝
Վահրամ ԱՎՈՅՆԻ

Հ.Գ. Ցուցահանդես էին այցելել նաև Դայաստանում հավատարմագրված դիվանագետներ, այլ պետությունների ներկայացուցիչներ: ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարար Դավիթ Տոնոյանը առանձնագրույցներ է ունեցել ծապրնական, գերմանական, ամերիկյան, ռուսական մոտ մեկ տասնյակ ընկերությունների ներկայացուցիչների հետ, քննարկել համագործակցության հնարավորությունը: Այս մասին մեր թերթի առաջիկա համարներում:

Գնահատական

Ցուցադրության վերջին օրը կազմակերպիչները պատվոգրեր հանձնեցին մասնակիցներից ոմանց՝ «Հույժ կարևոր օբյեկտների պաշտպանություն», «Հումանիտար համագործակցություն», «Զննողական սարքավորումներ», «Ցուցապաստառի լավագույն դիզայն», «Հրդեհաշիջման տրանսպորտ» և այլ անվանակարգերում:



Մարդիկ պետք է ոչ միայն իրազեկվեն, այլև պետք է հմտություններ ձեռք բերեն, որ համապատասխան գործողություններ իրականացնեն արտակարգ իրավիճակներում: Բայց առավել կարևոր է կանխարգելիչ մասը՝ ռիսկերի նվազեցումը, հավանական աղետներին նախապատրաստումը:

ՍՏԵՓԱՆ ԲԱԴԱԼՅԱՆ. ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎԱԿՈՐՄԱՆ ԱԿՈՒՆՔՆԵՐՈՒՄ

Հայաստանի անկախության առաջին օրերին արտակարգ իրավիճակների կանխման և վերացման միասնական համակարգի ձևավորման անհրաժեշտությունը կյանքի հրամայական էր և 1991-ին արտակարգ իրավիճակների պետական վարչության ստեղծումն էլ կյանքի պահանջ: Սակայն միայն վարչության և նրա կառուցվածքային միավորների գործունեությունը բավարար չէր հնարավոր արտակարգ իրավիճակներից նվազագույն կորուստներով դուրս գալու համար: Ուստի, խիստ կարևոր էր բնակչության շրջանում արտակարգ իրավիճակների հիմնահարցերին առնչվող գրագիտության ուսուցումը, անվտանգության մշակույթի ձևավորումը: Անկախության առաջին տարիներին ինչպե՞ս սկսվեց համակարգի ձևավորումը, ի՞նչ դժվարություններով: Անցած ճանապարհի մասին է մեր հարցազրույցը 1991-1995 թթ. ՀՀ արտակարգ իրավիճակների պետական վարչության պետ, 1995-1997 թթ. պետնախարար Ստեփան Բադալյանի հետ:



սպայական կուրսեր: Վերը նշված կարևորագույն հիմնահարցերի լուծմանն ուղղված, Հայաստանի կողմից մշակված համալիր նպատակային ծրագրերը, որոնք, ի դեպ, մշակվել էին ԽՍՀՄ Պետպլանի և ԱՄՆ պետդեպարտամենտի համապատասխան մեթոդական ցուցումների հիման վրա, արժանացան կենտրոնի բարձր գնահատականների: Այժմ այդ ծավալուն աշխատանքները գտնվում են ԱՄՆ-ում և չեն կորցրել արդիականությունը նաև այսօր: Ժամանակի ընթացքում մենք հասկացանք, որ մեր համակարգը չի սահմանափակվում լոկ բնակչության պաշտպանության խնդիրներով:

- Անկախություն ձեռք բերելուց հետո առաջնակարգ ի՞նչ էր անհրաժեշտ մեր պետականությանը:

- Երբ հասանք անկախության, առաջին խնդիրն էր ստեղծել անվտանգության մշակույթ:

Մեր բնակչությունը պետք է նվազագույն կորուստներ ունենա ոչ միայն բնական և տեխնածին վտանգներից, այլև հնարավոր պատերազմի դեպքում: Մարդիկ պետք է ոչ միայն իրազեկվեն, այլև պետք է հմտություններ ձեռք բերեն, որ համապատասխան գործողություններ իրականացնեն արտակարգ իրավիճակներում: Բայց առավել կարևոր է կանխարգելիչ մասը՝ ռիսկերի նվազեցումը, հավանական աղետներին նախապատրաստումը:

Այստեղ շատ կարևոր է ինքնակազմակերպման դերը՝ խմբային, համայնքային և այլն: Արդյունավետ բնակչության պաշտպանությունը խաղաղ պայմաններում (բնական և տեխնածին աղետներին դիմակայելիս) անքակտելիորեն կապված է քաղաքացիական պաշտպանության համակարգի կայուն գործունեության հետ պատերազմական պայմաններում, և դրանով իսկ մեծագույնս նպաստում է երկրի պաշտպանվածության մակարդակի բարձրացմանը:

- Անշուշտ, Սպիտակի երկրաշարժը ծանր կորուստների հետ մաս և լուրջ դասեր տվեց: Որո՞նք էին դրանք:

- Դա 20-րդ դարի վերջին քառորդի ամենախոշոր աղետն էր, որը դրդեց լրջագույն ուշադրություն կենտրոնացնելու աղետների ռիսկերի նվազեցման արդյունավետ համակարգերի ստեղծման անհրաժեշտության վրա:

Սպիտակի երկրաշարժը ցույց տվեց, որ ԽՍՀՄ քաղաքաշտպանության համակարգը, որի հետ մենք սերտ աշխատում էինք այդ բոլոր տարիներին, չնայած ուներ լավ կազ-

մեր, բայց ռազմավարությունը, որը դրված էր աշխատանքի հիմքում՝ միջուկային պատերազմի պայմաններում բնակչության և երկրի ունեցվածքի պաշտպանությունը, հավատ չէր ներշնչում: Սպիտակը ցույց տվեց, որ կանխարգելիչ ոչինչ չէինք արել. բնակչությունը պատրաստ չէր, տեղական մարմինները չունեին անհրաժեշտ գիտելիքներ, ճգնաժամային կառավարման հմտություններ, համապատասխան տեխնիկական միջոցներ:

Եվ ամենակարևորը՝ աղետի առաջին մի քանի ժամերին, օրերին ամեն համայնք գործում է ինքնուրույն և պետք է նախօրոք ներգրավված լինի ռիսկերի նվազեցմանը, հավանական հետևանքների մեղմացմանը, պատրաստ լինի կոնկրետ աղետի դեպքում համապատասխան օպերատիվ գործողությունների՝ կորուստները նվազեցնելու համար:

Հետո եկան միջազգային փրկարարները: Հետո ամբողջ աշխարհի հետ մենք էլ սկսեցինք մտածել կանխարգելման մասին: Բայց այդ պահին կարևորը օպերատիվ գործողությունների համար տեխնիկական հագեցվածությունն էր և հմտությունները, որ մենք չունեինք:

Ստեղծվեցին փրկարարական առաջին ջոկատները: Պետք էր ստեղծել մի մոր համակարգ: Դա ստիպեց մեզ խոր ուսումնասիրել միջազգային փորձը:

- 1990 թ. Դուք խորհրդարանի պատգամավոր էիք, և ինքներդ եք առաջարկել ստեղծել աղետների ռիսկերի նվազեցման հիմնահարցերը, արտակարգ իրավիճակների կառավարումը համակարգող կառույց:

- Այո, առաջարկեցի, որ մենք ստեղծենք համապատասխան կառույց, և բնակչության ու քաղաքաշտպանության կառավարման մակարդակը բարձրանա, լինի կառավարական մակարդակի, չլինի պաշտպանության կամ այլ նախարարության մի օղակ, ինչպես ԽՍՀՄ-ում էր:

Ես գրեցի «Քաղաքացիական պաշտպանությունը ՆԱՏՕ-ի և Արևմտյան Եվրոպայի երկրներում, դրա կարևոր դերը» աշխատանքը և ուղարկեցի նախագահի ապարատ, կառավարություն, պաշտպանության, ներքին գործերի նախարարություններ, որպեսզի համապատասխան պաշտոնյաները, մասնագետները ծանոթանան:

Եվ Ազգային ժողովն արդեն 1991-ի աշնանը որոշում ընդունեց ստեղծել արտակարգ իրավիճակների կառավարման կառույց:

Սկզբում այն կոչվում էր ՀՀ արտակարգ իրավիճակների պետական վարչություն: «Պետական», որպեսզի այն տարբերվի այլ վարչություններից, որոնք կառավարությանն առընթեր էին կամ այլ նախարարությունների կազմում: Սա պետական վարչություն էր նախկին ԽՍՀՄ պետական կոմիտեների տիպի՝ նախարարության կարգավիճակով կառավարության կազմում, համահունչ էր այն մասին, որ աշխարհում կառուցվածք ունեցող երկրների (մասնավորապես ԱՄՆ-ի) կենտրոնական համապատասխան կառույցների անվանմանը (ֆեդերալ գործակալություն), ի տարբերություն նախնազային կառույցների:

- 1991-ի դեկտեմբերին Դուք նշանակվեցիք ՀՀ արտակարգ իրավիճակների պետական վարչության պետ-նախարար:

Արցախյան պատերազմի տարիներին Դուք եք ղեկավարել կառույցը: Ի՞նչ իրավիճակ էր և ի՞նչ առաջնահերթություններ կային:

Որքանո՞վ էր պատերազմն առնչվում պետական վարչության գործունեությանը:

- Մենք ժամանակ չունեինք, որ նախ ստեղծեինք համակարգ, մոր սկսեինք աշխատել: Ձուգահեռ և՛ կառուցում էինք համակարգը, և՛ մասնակցում էինք հրատապ հարցերի լուծմանը:

Քաղաքաշտպանությունն ուներ հնուտ կադրեր, և պետք էր դնել մոր խնդիրներ, մոր պայմաններում աշխատել:

Սպաներ ունեինք, որոնք փառահեղ մասնակցություն ունեցան արցախյան պատերազմին:

Բայց մենք ունեինք մեր ուղղակի խնդիրը՝ բնակչության պաշտպանությունը: Հատկապես սահմանամերձ շրջաններում պետք էր կազմակերպել բնակչության պաշտպանությունը, պետք էր ստեղծել, կարգավորել և բացատրել, թե ինչպես է գործում ազդարարման համակարգը համապատասխան հաղորդումների, հատկապես՝ օդային տագնապի դեպքում, մարդիկ ի՞նչ անեն, ո՞ր գնան, ինչպե՞ս թաքնվեն, ինչպե՞ս պաշտպանվեն, ինչպե՞ս պատրաստեն և կահավորեն թաքստոցները և այլն: Մեր համակարգի մասնագետների մի մասն էլ տեղական կառույցների հետ այդ աշխատանքով էր զբաղված:

- Որո՞նք են պաշտպանության տարբերությունները խաղաղ և պատերազմական պայմաններում:

- Մենք ունեինք միայն մեկ բառակապակցություն՝ քաղաքացիական պաշտպանություն: Այլ լեզուներում տարբերակումներ կան: Ռուսերեն ասում են՝ гражданская оборона и гражданская защита, անգլերեն՝ civil defence, civil protection: Гражданская оборона-ն, civil defence-ը պատերազմական պայմաններում բնակչության պաշտպանության համակարգն է, гражданская защита-ն, civil protection-ը՝ արդեն խաղաղ ժամանակվա՝ բնական, տեխնածին աղետներից պաշտպանության և այլն: Հայերենում երկի ավելի հարմար է տարբերակելու համար կիրառել՝ քաղաքացիական պաշտպանությունը և բնակչության պաշտպանությունը:

- Նորանկախ պատերազմող երկրի ԱՊ պետական վարչությունում համագործակցության ի՞նչ եզրեր ստեղծվեցին տեղական և միջազգային կառույցների հետ:

- Շատ աղետներ եղան, և դրանց հետևանքների վերացման համար առաջին հերթին հենվում էինք ԱՊ պետական վարչության համակարգի կառույցների անձնակազմի, գերատեսչությունների մասնագետների և կամավոր փրկարարական ջոկատների տղաների հմտությունների և նվիրվածության վրա:

Նրանց հետ մաս երկրի սահմաններից դուրս փրկարարական գործողություններ ենք իրականացրել:

Միջազգային համագործակցությունը հույժ անհրաժեշտ էր:

Մեզ պետք էին տեխնիկական միջոցներ: Պետք է ստեղծեինք համակարգը, զուգահեռ այլ խնդիրներ էլ պետք է լուծեինք. առաջինը՝ ինտեգրվել համապատասխան միջազգային կառույցների կազմում, երկրորդը՝ տեխնիկական օգնություն ստանալ և որքան էլ զարմանալի թվա մարդասիրական օգնություն հատկացնել աղետներից տուժող երկրների ժողովուրդներին...

Շարունակությունը՝ հաջորդիվ

Հարցազրույցը՝
ժամանա ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ



Առաջինը՝ դեղքի վայրում

Օգոստոսի 28-ը լաքիթիմուլի 4-րդ մեծ հրդեհն էր «Նաիրիտում» վերջին երկու տասնամյակի ժամանակագրության մեջ: 2/11 տեղամասի 4 բետոնե տարաներում այրվում էր մոտ 200 տ լաքիթիմուլ՝ սպառնալով հարակից մետաղե տարաններում պահվող նույն քիմիական ոլորտական նյութին: ԳՅՏ 4-րդ դասակի հերթափոխն էր, և հենց նրանք են առաջինը հասել դեղքի վայր՝ իրականացնելով հրդեհաշիջման աշխատանքներ, մինչև 3-րդ կանչով օգնության կգային մյուս ջոկատները:

«ՆԱԻՐԻՏԻ» ԳՅՏԵԳ-ՓՐԿԱՐԱՐՆԵՐԸ

Առանձնակի փորձություններով ճանադարի



Լաքիթիմուլի հրդեհ

Օգոստոսի 28-ը լաքիթիմուլի 4-րդ մեծ հրդեհն էր «Նաիրիտում» վերջին երկու տասնամյակի ժամանակագրության մեջ: 2/11 տեղամասի 4 բետոնե տարաներում այրվում էր մոտ 200 տ լաքիթիմուլ՝ սպառնալով հարակից մետաղե տարաններում պահվող նույն քիմիական ոլորտական նյութին: ԳՅՏ 4-րդ դասակի հերթափոխն էր, և հենց նրանք են առաջինը հասել դեղքի վայր՝ իրականացնելով հրդեհաշիջման աշխատանքներ, մինչև 3-րդ կանչով օգնության կգային մյուս ջոկատները: «Դասնելով հրդեհի վայր՝ ամեն մեկս կատարել ենք մեր պարտականությունները: Դժվար էր շիջելը, շատ բարձր ջերմաստիճան էր, բայց մեզ համար, երբ այստեղ անցնում ենք ծառայության, անհաղթահարելի վիճակներ չկան, ուսումնավարժանքների ժամանակ ամեն փորձության պատրաստվում ենք: 6 տարի է՝ ջոկատում են, և սա առաջին մեծ դեղքն էր ինձ համար, բայց տպավորությունն այնպիսին էր, որ էլի են մասնակցել նման հրդեհների, չէի զարմացել: Եվ հրդեհաշիջում էի իրականացնում, և ուշադրությունս ամենակազմի կողմն էր՝ համկարծ մեկին մի բան չպատահի»,- ասում է օղակի իրամանատար, փ/ժ ավագ Խաչիկ Միրզախանյանը:

գույքը արդիականացման կարիք ունի, սակայն երբեմնի արտադրական հսկան ի վիճակի չէ որևէ բան ձեռք բերելու: Մարտական հարդեթմանք ու որոշայկի գույք փրկարար ծառայությունն է տրամադրել: Գիմնականում եղածը նորոգում ու թարմացնում են սեփական ուժերով ու միջոցներով: Նաիրիտիցների ուսումնական աշտարակը լավագույնն է համրապետությունում և արդեն քանի տարի է՝ ԳՅՏ 4-րդ դասակի ծառայության ջոկատների միջև հրդեհ-կիրառական մարզաձևի մրցումներն այստեղ են անցկացվում: Իսկ ԳՅՏ-ն այդ մրցումներում արդեն 3-րդ տարին է, որ գրավում է առաջին տեղը: 1985-ին էլ ԽՍՀՄ երիտասարդական հրդեհ-կիրառական մրցումներն են անցել «Նաիրիտի» հրդեհ մասի տարածքում:

Գրամամատարը

Ջոկատի հնաբնակը վետերանը, հենց իրամանատարն է՝ փ/ժ գնդապետ Անդրանիկ Ավագյանը: Սեպտեմբերի 11-ին նա կդառնա 60 տարեկան: 60-ից 35,5-ն իրենը լինելուց բացի, նաև ծառայությանն են գծելով հրդեհ-փրկարարի անցած ուղին, որն սկզբնավորվել է հենց «Նաիրիտում»՝ շարունակում է փ/ժ գնդապետը: Պահպանություն է իրականացնում միայն «Նաիրիտ» գործարանի 156 հա տարածքում և հարակից եզրերում կանխելով հնարավոր հրդեհի թափանցումը: «Եթե բարձր կանչ» է գրանցվում հանրապետությունում, մենք անպայման արծազանքում ենք: Մեր տղաներից 20 հոգի մասնակցել են Խոսրովի արգելիցի հրդեհաշիջման աշխատանքներին: Ոչ վաղ անցյալում 1990-ականներին, տարեկան ունենում էինք 40-50 հրդեհի կանչ, անձնակազմն էլ 60-ի էր հասնում, իսկ հիմա հրդեհների հաճախականությունը նվազել է՝ հասնելով տարեկան 5-7-ի»,- կրկին տեղեկացնում է իրամանատարը:

Սակայն այդքանով չի սահմանափակվում ջոկատի գործունեությունը, մշտապես վերահսկում են տարածքը, պարբերաբար կանխարգելում հնարավոր հրդեհների բռնկումը և մշտապես հսկում գործարանում կատարվող կրակային գոդման և այլ աշխատանքները, ինչպես նաև վթարների վերացման աշխատանքներն են իրականացնում: Մեքենաները 30 տարվա են,



մ: Իսկ հայրը՝ զինվորական պահեստային սպա, 1991-ին զոհվել է հարևան Տեղ գյուղում: Պարզատրվել է «20 և ավելի տարի անբասիր ծառայություն» մեդալով, «Երկրապահի» մեդալով երկու անգամ, արժանացել մի շարք պատվոգրերի տարբեր գերատեսչությունների կողմից:

Բարդ ու առանձնակի ծանր փորձություններով է ուղեկցվել իրամանատարի մարտական ուղին. «Նաիրիտ», «Պոլիվինիլ», «Ավտոդոլերի» գործարան: Մասնակցել է նաև մեկ այլ բարդության ու առանձնակի ծանրության ատոմակայանի, մարզահամալիրի հրդեհաշիջումներին: Իսկ ամենադժվար տպավորությունները, որ ճնշում են մինչ օրս՝ 88-ի Սպիտակի ավերիչ երկրաշարժի հետևանքները վերացնելու աշխատանքներն էին: «Ցավոտ դեպքեր շատ են եղել՝ 1/12 արտադրամասի, 1/9 արտադրամասի պայթյունները, որոնք մարդկային կյանքեր են խլել, և էլի նման ողբերգական ավարտով դեպքեր, բայց ամենացավոտը երկրաշարժն էր, որի փրկարական աշխատանքներին մասնակցում էի առաջին օրվանից: Չայն ես լսում, բայց չես կարողանում օգնել, դա է ամենից ցավոտը»,- դեռ ցավ զգալով ասում է իր անցած մարտական ուղին իրեն պարտադրում է մշտապես լինել երիտասարդների կողքին: «Առաջինը ես գնամ, նոր իմ հետևից երիտասարդը: Թույլ չտամ անփորձ մարդուն առջ գնալ, թեկուզ խիզախ է, քանի որ վտանգը միշտ

կա հատկապես քիմիական հրդեհներ մարող մեր ջոկատի համար»: Որպես հավելում նշում է նաև, որ իր բոլոր տղաների ծնողներին գիտի, ծանր է ընտանիքներին և նրանց վերաբերվում է ինչպես իր որդիների:

«Գրեթե իմ ամբողջ գիտակցական, հասուն կյանքն անցել է հրդեհ-փրկարարի ծանապարհով, իմ կյանքի ամեն օրն է, իմ սարելակերպն է, այլ կյանք ես չեմ պատկերացնում: Եթե նորից ծնվեի, նույն ծանապարհն էի անցնելու: Գիշերը կանչ եղավ՝ այստեղ են, ցերեկը կանչ չկա՝ դարձյալ այստեղ են»,- ասում է իրամանատարը ինչպես ճակատագրից են խոսում: Այդ ճակատագիրը միայնակ չի կրում. որդին զինվորական է, դուստրը՝ բուժաշխատող, կինը՝ նույնպես: Ընտանիքի բոլոր անդամներն են մարդ փրկելու նույն բովանդակությամբ մեջ: Միջոցները թեպետ տարբեր են, սակայն միմյանց լրացնող ու ամբողջացնող: «Գոգեկան բավարարվածություն են զգում այն բոլոր դեպքերում, երբ կարողանում ենք շտապ հետախուզում կազմակերպել և արագ մարել հրդեհը՝ առանց մարդկային կորուստների»,- որպես նպատակ է նշում ԳՅՏ իրամանատար, փ/ժ գնդապետ Արարատ Ավագյանը: Իսկ չիրականացված երազանքը նոր հրդեհ տեխնիկա ձեռք բերելն է, լիարժեք պայմաններով ծառայությունն իրականացնելու համար: Ասում է, որ աշխատանքից դուրս գալուց հետո էլ սա կմնա երազանք, քանի դեռ չի իրականացել:



Մեկնարկ

Մենք մասնագիտությունների դասավանդման ձևերի ու մեթոդների մեջ խտրականություն չենք դնում: Դուք ստանալու եք հրշեջ-փրկարարական աշխատանքների, քաղաքացիական պաշտպանության, աղետների կառավարման վերաբերյալ բոլոր գիտելիքները: Անկախ նրանից, թե ինչ է գրված ձեր դիպլոմի մեջ, դուք արտակարգ իրավիճակներում գործելու ունակ և կարող մասնագետ եք դառնալու:

2017 թվականի սեպտեմբերի մեկին Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ իրավիճակների նախարարության ճգնաժամային կառավարման պետական ակադեմիայում սկսվեց հերթական 2017-2018 ուսումնական տարին:

ՓՐԿԱՐԱՐ ԿՐԹԵԼՈՒ ԳՅՈՐ ԳԻՄԶԸ

Ակադեմիան բարության և մարդասիրության օջախ է

264 հոգու համար՝ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունում առաջին ուսումնական տարին: Եվս 264 երիտասարդ և աղջիկ մարդկային կյանքեր փրկելու, ամենադժվար պահին մարդու կողքին լինելու պատասխանատու, ծանր և պատվաբեր ճանապարհին առաջին քայլն արեցին: «Ճգնաժամային կառավարում» (Աղետների կառավարում), «Քաղաքացիական պաշտպանություն», «Հրդեհային պաշտպանություն», «Փրկարարական գործ», «Պաշտպանությունն արտակարգ իրավիճակներում», «Տրանսպորտային և հրշեջ-փրկարար հատուկ տեխնիկայի շահագործում և սպասարկում», «Կառավարում» (Ռիսկի կառավարում)՝ ահա այն մասնագիտությունները, որոնք ստանալուց հետո այսօրվա ուսանողները համալրելու են արտակարգ իրավիճակների նախարարության տարբեր ստորաբաժանումներում աշխատողների շարքերը:



Ուսանողների հետ սեպտեմբեր-մեկյան հանդիպման ժամանակ ԵՎՊԱ ռեկտոր, փրկարար ծառայության զեներալ-մայոր Համլետ Մաթևոսյանը: Հայաստանում չկան հրշեջներ և փրկարարներ: Հայաստանում կան որակյալ, հմուտ և բարձրակարգ հրշեջ-փրկարարներ: Իսկ ճգնաժամային կառավարման պետական ակադեմիայում կան այդպիսի մասնագետ կրթելու բոլոր պայմանները՝ բարձրակարգ դասախոսներ (ավելի քան 80 մասնագետ, այդ թվում՝ գիտության 8 դոկտոր, 40 թեկնածու), հարմարավետ լսարաններ, տեխնիկական միջոցներ, գրադարան, ընթերցասրահ, գործնական պարապմունքների և մարզական վարժարաններ: 2011 թվականից ակադեմիային է հանձնվել Կոտայքի մարզի Լուսակերտ գյուղում գտնվող «Լուսակերտ» գործնական պարապմունքների կենտրոնը, որը մշտապես կատարելագործվում, նորացվում, թարմացվում է:

1992 թվականին ստեղծված «Վրտակարգ իրավիճակներում գործելու համար մասնագետների վերապատրաստման ինստիտուտ» 2003 թվականին դարձավ բարձրագույն ուսումնական հաստատություն, և չի եղել մի տարի, որ ակադեմիան կարևոր հանգրվանի հասած չլիներ: Օրինակ, 1995-ին իրականացվել է ճառագայթային պաշտպանության ծավալում դասընթաց, 1998-ին գործեց արտակարգ իրավիճակների նախարարության համակարգի սպաների վերապատրաստման դասընթաց: Ակադեմիայում վերապատրաստում են անցնում ոչ միայն փրկարարները, այլև բոլորը-բոլորը-բոլորը՝ ուսուցիչներ, համայնքային և քաղաքացիական ծառայողներ, պետական և մասնավոր կառույցների աշխատողներ, տարբեր հաստատությունների քաղաքացիական պաշտպանության պետեր: Ակադեմիան կապեր է հաստատել Իտալիայի, Գերմանիայի, Ֆրանսիայի, Շվեդիայի, Ռուսաստանի տարբեր կրթական հաստատու-



թյունների հետ, իսկ Հայաստանում հաջողությամբ գործակցում է ՄԱԿի մանկական հիմնադրամի և զարգացման ծրագրերի, Հայկական Կարմիր խաչի, տեղական և միջազգային այլ կազմակերպությունների հետ: Տարիներ առաջ ակադեմիայի նախկին շրջանավարտները հրատեղի ուղերթ էին գրել, որը մինչ օրս հիշում են բոլորը: «Մենք լավ փրկարար ենք, եթե փրկելու մարդ չկա»: Հարկ է ստեղծել-ձևավորել այնպիսի դիմակայուն համայնք և հասարակություն, որտեղ փրկարարը որակի բարձրագույն դասընթացներ անցկացնելուց բացի այլ աշխատանք չունի: Հրատեղի ուղերթներ էլ չեն եղել, սակայն ակադեմիայի ոչ մի շրջանավարտ անվերադարձ չի հեռանում ակադեմիայից: Անկախ զբաղեցրած դիրքից, ակադեմիայի նախկին սաներն իրենց նախկին դասախոսների հետ մշտական կապի մեջ են և առաջին հերթին հենց նրանցից են խորհուրդ ու խրատ հարցնում այս կամ այն խնդիրը լուծելու համար՝ լինի կոնկրետ արտակարգ պատահար, թե ոլորտային ռազմավարության մշակում:

Ակադեմիայի շրջանավարտները պարզապես հրշեջ-փրկարար չեն, այլ մտածող, արտակարգ իրավիճակում արագ կողմնորոշվելու, թիմային աշխատանքի ունակ, փրկարարական աշխատանքները հմուտ ղեկավարող, խելամիտ որոշումներ կայացնող մասնագետ: Ուսանողը ակադեմիայի աշխատակազմի անդամ է, իսկ աշխատակազմը՝ մեկ ընտանիք, որտեղ ուղեմիջ և սկզբունք են փոխօգնությունը, փոխադարձ հարգանքը, բարձր պատասխանատվությունը, ինքնուրույն աշխատանքը:

Ակադեմիայի ուսանողների հետ զրույցներում երկու ընդհանրություն է գրանցվեց. որքան շատ գործնական պարապմունքներ լինեն՝ այնքան լավ, և փրկարարի աշխատանքն ավելի կարևոր է, քան ընտանեկան քեֆ-ուրախությունը, փրկարարը պատուհասի պահին առանց անգամ մի ակնթաթի վարանելու՝ հարազատի ծննդյան տարեդարձը կիսատ կթողնի կամ կիրառարկի միանալ խնջույքին ու կշտապի դեպքի վայր՝ ընկերներին օգնելու: Ակադեմիայում հենց այս են սովորեցնում կամ ինչպես ասվում էր ան-

ցած տարիների մեկ այլ ուղերթում՝ «Ակադեմիան բարության և մարդասիրության օջախ է»:

կարգի կարդային պահանջարկը: Ելնելով հենց այդ պահանջարկից՝ այս ուսումնական տարում ակադեմիան կրթական գործունեություն է ծավալել նաև մագիստրոսի կրթական ծրագրով «Հոգեբանություն (Աղետների հոգեբանություն)», «Կիրառական սեսյոնոլոգիա» և «Նախնական գիմնազիական պատրաստություն (Կենսագործունեության անվտանգություն)» մասնագիտությունների գծով:

Ահա Հայաստանում փրկարար կրթելու հզոր հիմքը: Բարով եք եկել, ապագա փրկարարներ. առաջիկա տարիներին զինվեք նոր գիտելիքներով, դարձեք ավելի ուժեղ, իմաստուն, կարող, զգոն, զգաստ, զգույշ: Աստված բոլորիդ պահապան: ■

Արամ ԶԱՔԱՐՅԱՆ
Լուսակերտում՝
Վահրամ ԱՎՈՅԱՆԻ

